

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Lewenhaupts barockängel i Historiska museet

Green, Magnus

Fornvännen 2013, s. 123-129

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2013_123

Ingår i: samla.raa.se

Lewenhaupts barockängel i Historiska museet

Av Magnus Green

Green, M., 2013. Lewenhaupts barockängel i Historiska museet. (Lewenhaupt's Baroque Angel in the National Historical Museum.) *Fornvännen* 108. Stockholm.

Magnificent burial was a part of upper aristocracy lifestyle in 17th century Sweden. Coffins were often made of copper, sometimes even pewter, and richly decorated. One such group rests in the Lewenhaupt mortuary chapel in the church of Riddarholmen, Stockholm.

The coffin of Field Marshal Karl Mauritz Lewenhaupt, deceased in 1666, is missing one of its original six gilded angel figurines. An identical angel is kept in the National Historical Museum. The museum, however, has no information about the provenance.

*Magnus Green, Döbelnsgatan 95, SE-113 52 Stockholm
magnus.green@comhem.se*

Historiska museets samlingar omfattar mer än tio miljoner föremål från förhistorisk och historisk tid, inklusive kyrklig konst från medeltiden och framåt. De har förvärvats under lång tid – genom arkeologiska utgrävningar, inköp, gåvor och depositioner. En del föremål saknar dock proveniens och andra historiska uppgifter. Detta gäller en ängel i gjuten och brännförgylld kopparlegering med en höjd av ca 23,5 cm (SHM inv. nr 21983; fig. 1).

Beskrivning av ängeln

Ängeln har idag en brunsvart patina men har från början lyst i guld. Den framställs som en naken bevingad gosse. Han sitter ner och har varit fäst med en rostig järnten i stussen. Det högra benet är uppdraget medan det vänstra, som även det är böjt i knävecket, pekar snett neråt. Den knutna högerhanden är lyft upp i luften, medan den lika så slutna vänsterhanden pekar neråt. Båda händerna har genomborrade hål. Ängelns vingar, varav en saknas, är gjutna separat och fastskruvade bak i ryggen.

En dylik bevingad barnfigur kallas neutralt för *putto* (it. litet barn, liten pojke; plural *putti*). Sådana är sedan renässansen ett omtyckt motiv i konsten. Dessa nakna barngestalter har tydliga likheter med antika framställningar av kärleksguden Amor/Eros och liknande gudomligheter. Många kyrkor och slott är rikligt befolkade med dessa rundhyllta barn i målat och/eller skulpterat arbete, mer sällan i metall. De framställs normalt med vingar och deras arbetsuppgifter är omväxlande – exempelvis som bifigurer i allegorier eller som dekorativ utsmyckning, när de inte är utpräglade kristna änglar och ibland går under namnet keruber. Historiska museets ängel kan stilistiskt placeras i barocken och 1600-talets mitt/tredje fjärdedel. Det är framför allt den broskartade formen på vingen som ger bäst fingervisning om ålder. Museets katalog – »medeltidskatalogen» (museets inskannade lappkatalog över samlingarna som en gång sorterade under medeltidsavdelningen) – lämnar endast sparsamma upplysningar om ängeln. Efter en kort beskrivning anges följande:

Fig. 1. Ängel/putto i brännförgylld brons/mässing med brunsvart patina, troligen tillverkad i Stockholm 1650–1700 (SHM inv. nr 21983). Har sannolikt suttit på en begravningskista i Riddarholmskyrkan för Karl Mauritz Lewenhaupt (död 1666). Foto förf. — Angel/putto, fire-gilt bronze or brass, dark patina, probably made in Stockholm 1650–1700. Probably from the coffin of K.M. Lewenhaupt (died 1666) in Riddarholmen church, Stockholm.

Har sedan obekant tidpunkt osignerad förvarats i Statens Historiska Museums samlingar. Inventarienummer åsatt 1938. Åtkomsthandlingar saknas. C. R. af Ugglas mars 1938.

Från en ljuskrona?

I katalogen föreslås att ängeln skulle komma från en ljuskrona, och ett dateringsförslag till 1600-talets mitt ges. Översiktskatalogen (den skannade tryckta »Tillväxten») uppger att det rör sig om en krönfigur från en ljuskrona. Detta kan dock inte stämma.

I svenska kyrkor finns ett rikt bestånd av ljuskronor i mässing och brons. De är av inhemsk tillverkning eller av kontinental härkomst, företrädesvis tyskt eller nederländskt/flamländskt ursprung. Många av dessa kronor avslutas upptill av en dekorativ krönfigur. Här förekommer änglar, vildmän, krigare, symboliska kvinnofigurer, dubbelörnar m.m. En besläktad ängel kröner exempelvis en praktfull ljuskrona från 1600-talet i Skokloster kyrka, Uppland. Alla krönfigurer

som jag sett är löst uppträdda på den järnten som går igenom kronornas profilerade mittstam; tenen kan närmast beskrivas som kronornas rygggrad. Denna konstruktion är i stort sett genomgående för alla äldre ljuskronor i mässing och brons. En krönfigur är därför alltid genomborrad för att kunna monteras på järntenen. Detta gäller inte den nu aktuella ängeln. Den har visserligen en järnten i sätet, men den sitter fast och löper inte fritt genom kroppen. Detta utesluter att ängeln från början skulle ha krönt en ljuskrona. Det förekommer att änglar svävar strax nedanför ljuskronornas sfäriska kulbas, som på den nämnda kronan i Skokloster, men även då är de genomborrade. Museets ängel är också förgylld, vilket sällan ses på bevarade ljuskronor från 1600-talet.

Från en gravkista i Riddarholmskyrkan

Ängelns ursprung förblev oklart tills jag en höstdag 2007 besökte Riddarholmskyrkan för att studera de rikt smyckade begravningskistorna, delvis i syfte att se efter om museets ängel kunde

häröra från en sådan kista. Under 1600-talet, då framför allt kungliga och högadliga begravningsar utvecklades till ståtliga skådespel, tillverkade man ytterst påkostade kistor. I gravkoren och gravvalven finns dyrbara kistor i tenn, koppar, förgylld metall, skulpterat trä och sammet med broderier. De flesta har en slösande rik dekor, gärna med änglafigurer.

I det nordvästra av de Lewenhauptska gravkoren står tre tennkistor tillhörande Karl Mauritz Lewenhaupt (1620–66), dennes första maka Dorotea Wrangel (död 1654), och deras dotter Sofia Lewenhaupt (död 1661). I koret hänger även Karl Mauritz huvudbaner i skulpterat och bemålat trä. Kistorna fick sin nuvarande placering vid renoveringen av kyrkan 1914–22, då de flyttades upp från gravvalven till gravkoret (Olsson 1928, s. 199; se även ATA, Riddarholmskyrkan; Kulturhistoriska byrån F4:31).

Ängeln i museet har med största sannolikhet suttit på Karl Mauritz kista som smyckas av likadana änglafigurer (fig. 2). Martin Olsson beskriver kistan omsorgsfullt i *Sveriges kyrkor* och i *Riddarholmskyrkan, konsthistoriska studier* (Olsson 1918, s. 123, pl. 49B; Olsson 1937, s. 505 ff, fig. 394–395). Den renoverades när man flyttade upp kistorna (ATA, Riddarholmskyrkan; Kulturhistoriska byrån F4:28). Kanske kan ängeln då ha förts till museet med tanken att den senare skulle sättas tillbaka på plats, men sedan ha blivit bortglömd. Den finns dock inte upptagen i förteckningen över föremål funna vid restaureringen (ATA, Riddarholmskyrkan; Kulturhistoriska byrån F4:28).

Karl Mauritz Lewenhaupt

Karl Mauritz Lewenhaupt var en av sin tids mer betydande män. Inskrifter på kista och huvudbaner berättar att han var greve av Raseborg och Falkenstein och friherre till Vinberg och Reipoltzkirchen, generalfältmarskalk och president i krigskollegiet. Han hade en framstående militär karriär med flera olika befattningar. 1653 blev han riksråd och året därpå krigsråd. Han var även en kort tid generalguvernör över Finland. Efter äktenskapet med Dorotea Wrangel gifte han sig med Anna Maria Cruus af Edeby (Elgenstierna 1928, s. 604; Grill & Lager-Kromnow 1977–79, s. 613 f).

Hans kista genomgick en omfattande nykon-

Fig. 2. Likadan ängel/putto som fig. 1 på Karl Mauritz Lewenhaupts begravningskista i Riddarholmskyrkan. Foto förf. —Similar angel/putto as fig. 1 on the coffin of K.M. Lewenhaupt in Riddarholmen church, Stockholm.

servering på 1990-talet och är därför åter i lysande skick. Arbetet utfördes av Cai Zetterström, metallrestaurator och specialist på äldre begravningskistor, på uppdrag av Riksmarskalkämbetet, Lewenhauptska släktföreningen och Riksantikvarieämbetet (Zetterström, konserveringsrapport 1999; Zetterström, e-post 2012-02-11; se även *Släkten Lewenhaupt* 2000, s. 140 ff).

I mars 2012 undersökte jag på nytt kistan, nu tillsammans med Cai Zetterström. Utifrån fotografier bekräftade han att ängeln i museet med allra största sannolikhet hör till just denna kista. I samband med renoveringen av kistan hade han förgäves letat efter den saknade ängeln (Zetterström, e-post 2012-02-11). Han framhöll att museets ängel har samma grad av oxidering och att oxidskiktets nyanser överensstämmer med ytan på kistans änglar före renoveringen på 1990-ta-

Fig. 3. Karl Mauritz Lewenhaupts begravningskista i det västra av de Lewenhauptska gravkoren i Riddarholmskyrkan. Vid bortre hörnan som är dold på fotot, fotänden, saknas en ängel. Foto förf. —The coffin of K.M. Lewenhaupt in the western of the Lewenhaupt burial chapels in Riddarholmen church, Stockholm. An angel is missing from the obscured corner of the foot end.

let. Han angav även att kistan är ovanlig genom att den är tillverkad i tenn på vilket brännförgyllda utsmyckningar monterats. Det finns dock andra bevarade kistor med liknande ängelfigurer, exempelvis på en kista i det Falkenbergiska gravkoret i Hassle kyrka i Västergötland. Denna kista hör till Conrad Axel Falkenberg som avled 1668 (Ullenius 1942, ATA).

Beskrivning av kistan

Karl Mauritz Lewenhaupts kista (fig. 3) är som sagt gjord i tenn med brännförgylld dekor i såväl driven som gjuten mässing och brons. Den vilar på fötter i form av lejon med klot. På långsidorna finns anvapen och lejonmaskaroner, på huvudgaveln det Lewenhauptska vapnet under en oval inskriftstavla – med uppgifter om den döde – inom palmkvistar. På fotgaveln finns en hjälm och ett par korslagda stridshandskar. Locket smyckas av ett krucifix med kristusfiguren i rundskulptur. Lockets sidor upptas av lejon och änglar med troféknippen och textkartuscher. Längs lockets långsidor sitter rundplastiska änglaffigurer av samma

material och utseende som den på Historiska museet. Fem av ursprungligen sex återstår. De är placerade längst ut på lockkanten vilket gör att figurerna ser ut som om de är på väg att halka av. I stussen på dem sitter dock en järnten med vilken de är fästa. På lockets insida sitter mässingstenar som låser fast änglarna (Zetterström 1999). Änglarna i hörnen har högerhanden höjd i luften och överensstämmer med ängeln i museet – både i fråga om storlek och fysionomi och i enskilda detaljer. Exempelvis har vingarna samma form och samma enkla markeringar av vingpennorna i form av små svängda linjer som avslutas med körnslag, punktliknande fördjupningar. De mellersta änglarna har dock inte riktigt samma utseende eftersom de har vänsterhanden uppsträckt.

I ena hörnet vid fotgaveln finns ett rektangulärt hål för den sjätte ängeln. Olsson nämner inte att någon ängel skulle saknas på Karl Mauritz kista, vilket han gör rörande dennes dotters kista. På den ena bilden av kistan saknas dock en ängel (Olsson 1937, s. 508, fig. 394, se även ATA). Olsson framhåller att änglarna på Karl Mauritz kista

»ursprungligen troligen burit Kristi sex pinoredskap« (1937, s. 506). Det ser mycket troligt ut om vi jämför med andra kistor i Ridderholmskyrkan. Kistan för dottern Sofia har sex änglar med Kristi pinoredskap eller passionsredskap – en rad föremål som skall illustrera Kristi offerdöd. Vilka föremål som avbildas kan skifta. Till de mer kända hör pelaren, gisslet, törnekransen, korset, lanssen, svampen, hammaren, stegen, tången och de tre spikarna (se t.ex. Sachs et al. 1983, s. 237 ff; Dahlby 1999, s. 35). En av figurerna på Sofias kista bär korset, en annan spikarna och en tredje gisslet. En ängel saknas dock som sagt, och två förefaller ha förlorat sina föremål (Olsson 1937, s. 503 f, 506 f, fig. 391–393).

Det finns fler kistor i Ridderholmskyrkan som pryds av rundplastiska änglar med Kristi pinoredskap. På drottning Maria Eleonoras (död 1655) kista, som är av tenn med bladförgyllda och bladförsilvrade ornament, sitter åtta sådana änglar med pinoredskap (Olsson 1937, s. 407 ff, fig. 307–310). Änglar av exakt samma form och med liknande attribut pryder även kistor för fältmarskalken Gustav Adolf Lewenhaupt (död 1656) och greve Jakob Kasimir Lewenhaupt (död 1659; Olsson, s. 478 ff, fig. 367–368). Änglar som visar upp Kristi pinoredskap förekommer även i den kyrkliga konsten, till exempel i många altarpussatser och på predikstolarnas ljudtak/baldakin (Rabén 1934, s. 142, bild 115; Ångström 1992, s. 144, bild 106, s. 169, bild 129).

Redan Michelangelo avbildar änglar med pinoredskap i sin monumentala framställning av Yttersta domen i Sixtinska kapellet (Sachs et al. 1983, s. 239). Här är de tecken på triumf, vilket dominerar under barocken – i motsats till senmedeltidens inriktning på lidandet. Ett ännu tidigare exempel finns i domkyrkan i Strasbourg, där en huggen stenpelare – »*Der Engelspeiler*», »*Le pilier des Anges*» – från 1200-talets första hälft visar änglar med bland annat pinoredskap (Sachs et al. 1983, s. 239). Redskapen återkommer också i flera senmedeltida framställningar av Gregorii mässa (Höglund, s. 76, bild 55), då Kristus under nattvarden uppenbarar sig kroppsligt lidande för kyrkofadern Gregorius.

Hantverkarna bakom barockens begravningskistor Gustaf Elgenstierna (1928, s. 604) anger att Karl Mauritz Lewenhaupt begravdes 4 december 1667. Inga bevarade begravningsräkenskaper förefaller vara kända. I det Lewenhauptska släktarkivet (Riksarkivet, Sjöholmsarkivet: Lewenhauptska släktarkivet vol. 6–15) finns uppgifter om Karl Mauritz, men ingen ekonomisk redogörelse rörande hans begravning. Möjligen kan fördjupad arkivforskning bringa klarhet i vilka som gjort kistan. Den torde hur som helst vara tillverkad i Stockholm av hantverkare ur minst tre olika yrkeskategorier: en kann/tenngjutare som gjort själva tennkistan, en hantverkare som drivit, gjutit och förgyllt den påmonterade dekoren samt en förgyllare som smyckat lejonfötterna i tenn med bladguld. Troligen är utsmyckningen utförd av en gördelmakare, möjligen efter modeller av en bildhuggare. Detta förfarande förefaller troligt rörande de rundplastiska änglarna. Möjligen kan kistans gjutna bronsdekor ha utförts av en styck/klockgjutare. De framställde inte bara kanoner och klockor utan även ljuskronor, mortlar m.m.

Från början tillverkade gördelmakarna eller bälternas, som är en äldre yrkesbeteckning, bland annat bälten, beslag och seldon av mässing (Åstrand 1973, s. 113 ff; SAOB). Ordet kan härledas från metallbeslagna gördlar (Simonsson 1942, s. 16). Under 1600-talet utförde de både drivna och gjutna arbeten i mässing och koppar, som de oftast försilvrade och förgyllde. År 1666 begärde alla Stockholms fyra gördelmakare att få bli borgare, eftersom de ville bilda ett gördelmakarskrå. De hette Henrik Grau, Jürgen Öbler, Mathias Haas och Christian Tellner och var alla av tysk börd (Simonsson 1942, s. 17 ff). Troligen var det någon av dessa som utförde dekoren på Karl Mauritz kista. Konflikter och konkurrens med andra skrån ledde till att Ämbetskollegium 1686 fastslog vad gördelmakarna skulle tillverka. Bland annat anges att de »hafvandes tillstånd allehanda främmande arbete av koppar och mässing att förgylla och försilfvra, ehvad namn det vara må» (Simonsson 1942, s. 22 f). År 1712 angav Ämbetskollegium att gördelmakarna bland annat skulle framställa »Allehanda sirater på likkistor» (Simonsson 1942, s. 24). I en skrivelse från Malmö borgmästare 1720 räknas gördelmakarnas vida

arbetsfält upp, däribland »zirather på likkistor» (Åstrand 1973, s. 116). Gördelmakarna återkommer även i många bevarade begravningsräkenskaper. Många försilvrade ljusplåtar, oblataskar och ljusstakar i mässing är också utförda av denna yrkesgrupp, som framgår av kyrkliga inventarieförteckningar.

Ingen fördjupad studie har gjorts kring stormaktstidens begravningskistor eller hantverkarna bakom dem. Annan begravningsrekvisita från denna period har dock fått utförlig behandling. Cecilia Candréus (2008) har studerat broderade begravningsfanor och Inga von Corswant-Naumburg (1999) har skrivit om stormaktstidens huvudbaner och anvapen. Hantverkarna bakom barockens påkostade kistor framträder dock i bevarade räkenskaper och kontrakt. Nils Lagerholm (1965) publicerade flera begravningsräkenskaper. Även William Karlson gav ut en del sådana (1940; 1949). Av dessa framgår att gördelmakare, kopparslagare och guldsmeder alla tillverkade och/eller utsmyckade kistor. Även bildhuggare och pärlstickare arbetade med att i skuret respektive broderat arbete dekorera kistor.

När Ture Sparre dog 1683 slöts ett kontrakt med äldermannen i gördelmakarämbetet Friedrich Marqwart att denne skulle utföra en begravningskista i koppar med förgylld dekor i mässing eller koppar (Lagerholm 1965, s. 82, 84). Åt Axel Lillie (död 1692) tillverkade kopparslagaren Daniel Fryshall (Frijsall) själva kistan, medan guldsmeden Ferdinand Sehl (Sehl) framställde dekoren, som han skulle i »Eld wäl förgylla» (Karlson 1940, s. 80, 85 f, fig. 1; Lagerholm 1965, s. 96, 98 f). I Askersunds landsförsamlings kyrka finns Gustaf Soops kista, som enligt kontrakt utfördes av gördelmakaren Georg Krüger (Karlson 1949, s. 75 f, bild 3). Även i andra källor finns upplysningar om stormaktstidens begravningskistor. I Varnhems klosterkyrka finns kistorna för greve Magnus Gabriel De la Gardie (död 1686) och hans maka Maria Euphrosyne (död 1687). Vid grevens frånfälle upprättades ett kontrakt med gördelmakarna Wolfgang Möller och Hans Wulfmüt som skulle förfärdiga en kista efter Burchardt Prechts »projectirenden und nachgebenden Modellen». Hustruns kista skulle, enligt ett utkast till kontrakt från 1688, förfärdigas av bildhuggaren, kanngjutaren och gördelma-

karen »efter de däröwfer dem tilstälte modeller» (Edenheim & Rosell 1982, s. 219 ff, fig. 183, 184, 186). Rörande de kungliga begravningskistorna finns flera bevarade uppgifter. Karl XI:s kista i Riddarholmskyrkan utfördes efter ritning av Nicodemus Tessin d.y. Här medverkade flera hantverkare, däribland gjutaren François Jacques Aubry, guldsmeden Petter Henning och ornamentbildhuggaren Burchardt Precht (Olsson 1937, s. 449 ff, fig. 347–349). Slutligen kan nämnas att kanngjutaren Fijth Fijthsson i Stockholm 1659 tillverkade drottning Maria Eleonoras (död 1655) dyrbara tennkista efter ritning av Henrik de la Vallée (Löfgren 1933, s. 81; Olsson 1937, s. 408, 411). Även Karl X Gustavs kista tillverkades av nämnde kanngjutare efter ritning av samme Henrik de la Vallée (Löfgren 1933, s. 81; Olsson 1937, s. 434).

Slutord

Det skulle kännas pietetsfullt och riktigt om ängeln återbördades till sin ursprungliga plats, vilket skulle göra kistan i stort sett komplett. Det vore behjärtansvärt även med tanke på att kistan är inom synhåll från kyrkorummet. Här, som vid andra tillfällen, har en tillfällighet givit viktig kunskap om ett objekt i museisamlingarna. Även andra föremål där närmare uppgifter saknas väntar kanske på att få berätta en värdefull historia.

Referenser

Otryckta källor

- Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Stockholm
  - Kulturhistoriska byrån, F4:28, 31.
  - Riddarholmskyrkan, handlingar och bilder.
  - Ullenius, G., Redogörelse för undersökning av Falkenbergska gravkoret i Hassle kyrka, Skaraborgs län, den 20–28 juli 1942. Hassle kyrka, Västergötland.
- Statens historiska museum, Stockholm
  - Föremålskataloger (www.historiska.se, sök i samlingarna).
- Z-Metallform AB, Gnesta
  - Zetterström, C., 1999-03-18, Rapport angående konserveringen av fem stycken begravningskistor tillhörande ättlingar av adelssläkten Lewenhaupt.

Tryckt litteratur

- Dahlby, F., 1999. *De heliga tecknens hemlighet. Om symboler och attribut*. 8:e omarb. uppl. Stockholm.
- Edenheim, R. & Rosell, I., 1982. *Varnhems klosterkyrka*.

- Valle härad, Västergötland. Sveriges kyrkor 190. Stockholm.
- Elgenstierna, G., 1928. *Den introducerade svenska adelns ättartavlor. 4, Igelström–Lillietopp*. Stockholm.
- Grill, E. & Lager-Kromnow, B. (red.), 1977–79. *Svenskt biografiskt lexikon. Bd 22, Königsmark–Lilja*. Stockholm.
- Höglund, E. (red.), 1998. *Nederländsk prakt i Mälardalskapens kyrkor*. Stockholm.
- Karlson, W., 1940. Ett bidrag till högreståndsbegravningens kulturhistoria. *Rig* 23. Stockholm.
- 1949. Ett bidrag till kännedomen om stormaktstidens begravningskonst. *Rig* 32. Stockholm.
- Lagerholm, N., 1965. *Den svenska stormaktstidens högadeliga begravningskick 1650–1700*. Stockholm.
- Löfgren, A., 1933. *Det svenska tenngjutarehantverkets historia. D. 1, Stockholms kanngjutareskrå intill år 1720, Bd 2, biografier, stämplat och arbeten*. Stockholm.
- Olsson, M., 1918. *Riddarholmskyrkan. Konsthistoriska studier*. Stockholm.
- 1928. *Riddarholmskyrkan. 1, Byggnadshistoria*. Sveriges kyrkor 28. Stockholms kyrkor 2:1. Stockholm.
- 1937. *Riddarholmskyrkan. 2, Fast inredning, inventarier och gravminnen*. Sveriges kyrkor 45. Stockholms kyrkor 2:2. Stockholm.
- Rabén, H., 1934. *Träskulptur och snickarkonst i Uppsverige under renässans och barock intill den Prechtska stilens genombrott*. Stockholm.
- Sachs, H., Badstübner, E. & Neumann, H., 1983. *Erklärendes Wörterbuch zur christlichen Kunst*. Hanau. SAOB. *Svenska akademiens ordbok*. Stockholm.
- Simonsson, I., 1942. *Från mästare Henrik Gördelmakare till Metallfabriksaktiebolaget C. C. Sporrang & Co*. Stockholm.
- Släkten Lewenhaupt*. 2000. Lewenhauptska släktförningen. Stockholm.
- Ångström-Grandin, I.L., 1992. *Altartavlor i Sverige under renässans och barock. Studier i deras ikonografi och stil 1527–1686*. Stockholm.
- Åstrand, B., 1973. *Gördelmakaren. Kulturen 1973*. Lund.

Summary

During the 17th century the funerals of the leading aristocracy were striking manifestations of riches and power. In Sweden, coffins were often made of copper, sometimes even of pewter. They were richly decorated with figures and ornaments in pewter and fire-gilt bronze, brass and copper. Such a group is found in the Lewenhaupt mortuary chapel in Riddarholmen church, Stockholm. An angel now in the National Historical Museum seems to have formed part of the decoration of one of these coffins. No information is found in the archives of the museum about its provenance. Possibly the angel was removed during a renovation of the church in 1914–22.

Field Marshal Karl Mauritz Lewenhaupt died in 1666. His coffin has lost one of its originally six angels. The remaining five correspond in size, posing and material to the one in the museum. The

coffin is made of pewter and fire-gilt bronze and brass, probably in Stockholm. Artisans from different guilds were employed for various parts of such items. The angels on various coffins in the church sometimes carry the instruments of the passion of Christ. The angel in the museum is a nude winged boy who sits with dangling legs. His right hand is lifted up into the air, the left hand pointing downwards, with pierced holes in both hands. His wings (one missing) have been cast separately and screwed tight onto the back. A rusty nail in the buttocks attached the angel to the coffin. The material is a gilt copper alloy with a brown-black patina.

An anonymous object in the museum collection seems to have found its true place in a monument in the burial church of royalty and the highest nobility in the Swedish capital.